

Korupcijas apkarošanas efektivitātes vērtējums Latvijas Republikas publisko iepirkumu jomā

Anatolijs Kriviņš

Rīgas Stradiņa universitāte, doktora studiju programma "Tiesību zinātnes", Latvija

Ievads. Korupcijas apkarošanas nepieciešamību Latvijas Republikas publisko iepirkumu jomā autors balsta gan uz tiesu statistikas un starptautisko indeksu analīzi, gan uz valstī iepriekš veikto socioloģisko pētījumu rezultātiem, gan arī uz autora realizētiem pētījumiem attiecībā uz korupcijas līmeņa precīzāku noteikšanu šajā sfērā.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis – sniegt korupcijas apkarošanas efektivitātes vērtējumu Latvijas Republikas publiskajos iepirkumos. Materiāli: pētījumu rezultāti attiecībā uz korupcijas līmeni LR publiskajos iepirkumos, statistika. Metodes: analīze un sintēze.

Rezultāti. Ja korupcijas novēršanas efektivitāte būtu mērojama, balstoties uz korupcijas reālā līmeņa trendu (korupcijas līmenis samazinās, palielinās vai paliek bez izmaiņām), tad korupcijas apkarošanas efektivitāte būtu nosakāma, rēķinot, cik procenti no reālā korupcijas līmeņa ir vainagojušies ar atbildības noteikšanu un piemērošanu par amatpersonas pretlikumīgiem nodarījumiem sava vai citu personu labuma gūšanai. Korupcijas apkarošanas efektivitātes novērtēšana ietver daudzpusīgu datu analīzi, tostarp: valstī veikto iepirkumu skaits noteiktā laikposmā; noslēgto iepirkumu līgumu skaits un līgumsumma; publisko iepirkumu procents, kuros ir latentā korupcija; uzsākto un pabeigto kriminālprocesu skaits; pie atbildības saukto personu skaits; katras lietas izskatīšanas ātrums; noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšanas summa.

Iepirkumu uzraudzības biroja mājas lapā publicēto rezultātu paziņojumu skaits 2012. gadā ir 16901 [<http://www.iub.gov.lv/node/404>]. Ja ņem vērā uzņēmēju viedokli, ka negodprātīgi veikto iepirkumu skaits sasniedz aptuveni 40% no veikto iepirkumu kopskaita, kā arī akceptē pieņēmumu, ka negodprātības pamatā vismaz pusē gadījumu ir korupcija, tad negodprātīgi veikto iepirkumu skaits 2012. gadā ir aptuveni 7760 (tajā skaitā vismaz 3380 koruptīvie iepirkumi) [$16901 * 0,4 / 2 = 3380$].

Atbilstoši publiski pieejamajām KNAB 2012. gada preses relīzēm [www.knab.lv] 2012. gadā KNAB: 1) ir nosūtījis Ģenerālprokuratūrai 2010. gada 14. jūnijā uzsāktā kriminālprocesa materiālus saistībā ar iespējamo kukuļošanu vairākos AS "Latvenergo" publiskajos iepirkumos un rekonstrukcijas darbos; 2) ir nosūtījis Zemgales tiesas apgabala prokuratūrai 2011. gada maijā uzsāktā kriminālprocesa materiālus par iespējamām prettiesiskajām darbībām saistībā ar medicīnas aprīkojuma iegādi SIA "Jelgavas pilsētas slimnīca" vajadzībām; 3) 2012. gada decembrī ir uzsācis kriminālprocesu pret Līvānu izglītības iestādes vadītāju par kukuļņemšanu saistībā ar pakalpojumu sniegšanu šai iestādei.

Secinājumi. Atbilstoši autora secinājumiem indikatori korupcijas apkarošanas efektivitātes vērtējumam ir uzsākto kriminālprocesu skaits saistībā ar korupciju publiskajos iepirkumos (rēķinot procentuāli pret visiem korupcijas gadījumiem, t. sk. latentu korupciju); tiesu spriedumu skaits un notiesāto personu skaits (rēķinot procentuāli pret uzsākto kriminālprocesu skaitu); noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšanas summa (rēķinot procentuāli pret visu (t. sk. latentu) noziedzīgi iegūto līdzekļu apjomu, kas saistīts ar korupciju publiskajos iepirkumos). Faktiski, jo lielāks ir uzsākto kriminālprocesu un tiesas spriedumu skaits attiecībā pret korupcijas reālo līmeni publiskajos iepirkumos, jo efektīvāka ir korupcijas apkarošana publisko iepirkumu sfērā.

Pat ļoti pieticīgi pieņēmumi par latentās korupcijas līmeni LR publiskajos iepirkumos (20% no 2012. gadā veikto iepirkumu kopskaita) norāda uz iespējami korumpēto iepirkuma kopskaita (3380) un uzsākto kriminālprocesu klaju disproporciju. Minētais liecina, ka korupcijas apkarošana LR publisko iepirkumu jomā joprojām nav efektīva.